

Publisert: 27.6.2011

Lokalanestesi ved tannbehandling av rusmisbruker

Spørsmål

En tannlege henvender seg til RELIS vedrørende bruk av lokalanestesi ved tannbehandling av heroin/amfetamin-misbruker. Hvilke lokalanestetika kan brukes hos denne pasienten, og finnes det eventuelle forsiktighetsregler å ta hensyn til?

Svar

Lokalbedøvelse ved tannbehandling omfatter vanligvis bruk av lokalanestetika (lidokain, mepivakain, prilokain, artikain) med eller uten tilsatt karkontraherende middel (adrenalin). Bivirkninger av lokalanestetika involverer sentralnervesystemet (doseavhengig CNS-depresjon/-stimulering, respirasjonsdepresjon ved overdosering) og det kardiovaskulære system (ledningsblokk, vasodilatasjon, myokarddepresjon). Adrenalin har som kjent også kardiovaskulære effekter, for eksempel økt hjertefrekvens og økt blodtrykk (1).

Overdosering med lokalanestetika ved dental bruk skyldes som oftest aksidentiell intravasal injeksjon (2).

Amfetamin og lokalanestetika

Amfetamin gir økt frisetting og redusert nevronalt reopptak av katekolaminer (noradrenalin, serotonin og dopamin). Dette gir effekter som økt fysisk aktivitetsnivå (locomotor stimulation), eufori og rus, hyperaktivitet og stereotyp atferd. Perifere sympatomimetiske effekter gir blant annet takykardi, palpitasjoner, arytmier og økning i puls og blodtrykk (3).

I følge en artikkel bør ikke tannbehandling utføres på pasienter som misbruker og er under påvirkning av CNS-stimulerende midler som kokain, amfetamin eller ecstasy (et amfetaminderivat). Slike CNS-stimulerende midler kan gi uro, rastløshet, temperaturstigning, økt puls og blodtrykk, samt økt risiko for hjerneblødning på grunn av blodtrykkstigning ved injeksjon av adrenalinholdig lokalanestesi. Kokain har en relativt kort plasmahalveringstid (1-2 timer), mens det er lengre og mer varierende halveringstider for amfetamin (3-30 timer) og ecstasy (3-10 timer) (4). Litteraturen er ikke entydig når det gjelder anbefalt tidsperiode for når tannbehandling etter siste inntak av CNS-stimulerende midler bør utføres. En kilde anbefaler at tannbehandling bør unngås i 2-3 døgn etter inntak av siste dose CNS-stimulerende midler (4), en annen kilde konkluderer derimot med at lokalanestetikum med vasokonstriktor bør unngås dersom pasienten har tatt amfetamin i løpet av de siste 24 timene, mens lokalanestetikum uten vasokonstriktor kan brukes i slike tilfeller (5).

Heroin og lokalanestetika

Heroin er et opioid (og strukturelt beslektet med morfin). I likhet med lokalanestetika er respirasjonsdepresjon blant de mest kjente uønskede effekter ved bruk av heroin (6). Vi har ikke funnet opplysninger om at det bør tas spesielle hensyn ved valg av anestesimiddel til pasienter som misbruker heroin. Rent teoretisk kan en anta at risikoen for respirasjonsdepresjon hos en person påvirket av heroin øker ved samtidig administrasjon av lokalanestetika.

Ved en tidligere anledning har RELIS vært i kontakt med TAKO (Tannhelsekompetansesenter for sjeldne medisinske tilstander)-senteret. Her har de flere rusmisbrukere som pasienter og opplyser at de bruker Septokain (artikain 40 mg/ml og adrenalin 5 mikrogram/ml) som lokalanestesi til denne pasientgruppen uten å ta spesielle hensyn. De har ikke hatt noen problemer forbundet med dette. Videre oppgis det at de unngår bruk av Septokain Forte (artikain 40 mg/ml og adrenalin 10 mikrog/ml) til disse pasientene (5).

Konklusjon

Lokalanestetika kan i likhet med amfetamin og heroin gi uheldige effekter både på sentralnervesystemet og det kardiovaskulære systemet. Adrenalin kan gi kardiovaskulære effekter. Additiv effekt av lokalanestetikum ved dental bruk er antagelig mest aktuelt dersom lokalanestetikumet uforvarende settes intravasalt. Vi har ikke funnet dokumentasjon som tilsier at vanlig lokalanestesi ikke kan brukes ved tannbehandling hos personer som misbruker amfetamin eller heroin. Det kan være en god forhåndregel å bruke lokalanestetika med lavest mulig innhold av adrenalin.

Referanser

1. Rang HP, Dale MM et al, editors. Pharmacology 2007; 6th ed.: 638-44.
2. Statens legemiddelverk. Preparatomtale (SPC) Septocaine.
<http://www.legemiddelverket.no/legemiddelsok> (Sist endret: 26.08.2010).
3. Rang HP, Dale MM et al, editors. Pharmacology 2007; 6th ed.: 611-3.
4. Løkken P. Ecstasy-tannbehandling. Norske Tannlegefor Tid 1998; 108: 514.
5. RELIS database 2007; spm.nr. 3420, RELIS Sør. (www.relis.no/database)
6. Rang HP, Dale MM et al, editors. Pharmacology 2007; 6th ed.: 596-606.